

Gunoii, oraşul şi moartea

Autor: Rainer Werner Fassbinder

Rainer Werner Fassbinder (1945-1982), acest „monstru uman şi geniu estetic, care s-a simţit acasă numai în operele sale”, cum scria un ziarist, a fost probabil ultimul mare artist din familia damnaţilor. Avea 37 de ani când a tras ultima „linie”. O linie excesiv de lungă şi de groasă, cum aveau să constate medicii legişti. Lucru care a întristat peste măsură, dar nu a mirat pe nimeni, fiindcă Fassbinder consuma totul în exces: alcool, droguri, femei, bărbaţi. A produs, în schimb, artă. Cu o forţă de impact uimitoare şi într-o abundenţă incredibilă. Dacă tragem ... linie, constatăm că, în doar 14 ani, a regizat 44 de filme (printre ele şi celebrul *Berlin, Alexanderplatz*, probabil cel mai cunoscut, cel puţin în România), a scris 37 de scenarii de film, 20 de piese de teatru, a regizat 25 de spectacole. A fost adulat, a scandalizat, a luat premii importante (*Ursul de aur, David di Donatello* ş. a.). A fost considerat „inima” **noului film german** (printre colegii lui în cadrul acestui fenomen se numără Werner Herzog, Wim Wenders, Volker Schlöndorff). A fost şi continuă să fie unul dintre cei mai jucaţi dramaturgi germani, atât în Germania, cât şi în afara ei.

Sinopsis

Genul: Dramă sumbră, cu accente tragice

Personajele: 7 f, 12 b

Prostituata Roma B. are o constituţie prea delicată pentru gustul clienţilor. Din acest motiv, veniturile pe care reuşeşte să i le aducă proxenetului ei, Franz B, sunt mult sub aşteptările şi mai ales sub nevoile acestuia. Mai ales că omul e şi un parior înfocat. Motiv pentru care el îi administrează cu regularitate băţai crunte. Oricum, şi atunci când Roma are succes, tratamentul de care are parte e cam acelaşi. Dar e obligată să facă trotuarul pe orice vreme, aşa că la un moment dat se îmbolnăveşte. Soarta ei pare să se-ndrepte însă în ziua în care e angajată de un speculant imobiliar, Evreul Bogat. Acesta o plăteşte pe Roma mai mult decât generos şi nu aşteaptă de la ea prestaţii sexuale: îi e de ajuns ca ea să-l

asculte în timp ce el îi povestește. În curând, Roma e bogată, dar singură, căci noua ei condiție o izolează de fostele ei colege și/sau prietene.

Evreul Bogat se folosește de Roma ca să ajungă la tatăl acesteia, Müller, un travestit care cântă-ntr-un bar. Căci Müller, spune Evreul, ar fi vinovat de moartea părinților săi. Întrebat de fiica sa dacă-i adevărat, Müller se vădește a fi un nazist tipic, cu antecedente consistente, care continuă să fie convins că a acționat corect. La aflarea adevărului despre tatăl ei, Roma se prăbușete în cea mai neagră depresie și-l roagă insistent pe Evreu să-i curma viața. Acesta o-nțelege și-i îndeplinește dorința, dar o face în așa fel încât fostul ei „pește”, Franz B., să fie considerat vinovat de uciderea Romei.

Această ultimă piesă scrisă de Fassbinder se desfășoară în atmosfera dezolantă a unui mare oraș în ruină, reconstruirea acestuia dând naștere unei faune imunde de politicieni și înalți funcționari (inclusiv de poliție) corupți. Ea a fost inspirată și de mișcarea numită Frankfurter Häuserkampf (lupta pentru casele din Frankfurt), care a cuprins ample mișcări de protest împotriva speculațiilor imobiliare ce au afectat viața locuitorilor acestui oraș la începutul anilor 70.

Comentariul lui Scora

Titlul are evidente sonorități expresioniste. De altfel, întreaga atmosferă a piesei, inclusiv numele personajelor, ne pot duce cu gândul la această mișcare. Fassbinder însuși n-a mai apucat s-o regizeze, întrucât teatrul din Frankfurt a considerat că onorariul unuia dintre artiști era prea mare. Încă din ultimii ani de viață ai lui Fassbinder, dar mai ales după moartea lui, piesa a fost acuzată de antisemitism. Așa se face că, mult timp, ea nu a putut fi jucată-n Germania iar premiera absolută a avut loc în SUA. Ulterior, aceste acuzații au fost considerate ca nefondate și există chiar o hotărâre judecătorească în acest sens. Personajele antisemite existente în piesă sunt de altfel ținta sarcasmului autorului și plasate într-o evidentă lumină acuzatoare.

Detalii tehnice

Premiera germană a avut la loc la Frankfurter Schauspielhaus în 1985, în regia lui Dietrich Hilsdorf.

În România, piesa nu a fost încă reprezentată. Ea se regăsește în volumul *Lacrimile amare ale Petrei von Kant*, apărut la Europress Group în 2017, traducerea textelor din acest volum fiind finanțată de Goethe-Institut Bukarest.

Drepturile de reprezentare: Verlag der Autoren GmbH & Co, KG
Taunusstraße 19, 60329 Frankfurt am Main, Charlotte Brombach,
brombach@verlagderautoren.de.

Drepturile asupra versiunii românești: Victor Scoradeț,
vicmarsco@yahoo.de.

Mostră text

Prima scenă

Pe lună, pentru că este la fel de nelocuibilă ca și Pământul, mai ales orașele. În stânga în față, înfășurată-n plastic: Marie-Antoinette și Jim. Roma B., d-ra Emma von Waldenstein, d-ra Tau, Asbach-Lilly și miss Violet la micul dejun. Pe lângă asta, așteaptă clienți.

D-RA TAU/MISS VIOLET *în canon:*

Peste tot liniștea serii,
Numai o privighetoare
jos, la râu, își cântă dorul
cu triluri tânguitoare

D-RA EMMA VON WALDENSTEIN Ar fi trebuit să renunțați.

ASBACH-LILLY Din cauza acestei scroafe burgheze? Vă rog foarte mult. Aia și-l îndeasă-n pizdă și gata, a și dispărut – fără o vorbă și fără nicio sclipire în ochi.

ROMA B. La ce-i folosește sclipirea din ochi în celula aia a lui? Cât despre vorbe – ce sunt alea?

D-RA EMMA VON WALDENSTEIN Și când or să-i dea drumul, îi face capul țandări, draga mea. Ar fi trebuit să renunțați. Și pe urmă, și noi suntem burgheze. Cel puțin în suflet.

ASBACH-LILLY Sufeltul meu e al meu, domnișoară von Waldenstein. Pe ăla nu mi-l înhață nimeni cu una cu două, nimeni nu pune ghearele lui murdare pe el.

ROMA B. Sufletul este Dumnezeu, domnișoară, nu e proprietatea dumneavoastră. Dat cu-mprumut, cum s-ar spune. Unul se împrumută pe

sine, îl cheamă Dumnezeu, cere plată, e unul dintre noi: o curvă. Zâmbiți? Nu e bine să zâmbiți. E atât de ușor să te creadă lumea prost.

D-RA EMMA VON WALDENSTEIN Doi ani, atâta or să-i dea. Cel mult trei. Ăsta-i gândul pe care-l are-n cap individul, gândul crește și până la urmă pleznește. Pocnetul ăla o să ne facă să știm ce e frica.

ASBACH-LILLY Mă înspăimântați, domnișoară von Waldenstein. Și văd că savurați asta. Sunteți bolnavă. Noaptea aia a fost cumplită, fără doar și poate. Dorul pe piele, ura în cap, strigătul puternic și tânguitor al vaginului meu. Pula ta, Oscar, o vreau, dă-mi pula ta. Fără îndoială că știți, Oscar e un miracol al naturii. Acum ne ofilim amândoi.

ROMA B. Vă plângeți de milă, îl trădați pe bărbat, vă plângeți de milă pentru că l-ați trădat pe bărbat. Gândiți prea târziu.

Vine Achfeld. Se postează în mijlocul prostituatelor, numără.

ACHFELD Din Oceanul Pacific a ieșit un pește mic. Să te fut pe sub lindic fiindcă tu ești cea mai șic. A ieșit Miss Violet. *Se scoală și iese cu Achfeld.*

D-RA TAU Are pula atât de mică, încât ar putea s-o fută în ureche fără niciun pericol.

ASBACH-LILLY Știu și eu, răceala aia între cerșafurile umede. Iar cerșafurile sunt tot timpul umede. Doar Oscar știa cum să le usuce. Oscar făcea minuni. Numai că m-a mințit.

D-RA EMMA VON WALDENSTEIN O minciună sănătoasă e ca roua proaspătă în ziua Judecîții de apoi.

ROMA S. Vedeți dumneavoastră, ce-ar fi adevărul fără minciună? Ar fi minciuna însăși.

(...)

ROMA B. Tată?

MÜLLER Da?

ROMA B. Ce-nseamnă asta, că evreul mă folosește ca să te combată pe tine?

MÜLLER El te scoate pe tine în evidență ca să mă înjosească pe mine. Ideea e simplă.

ROMA B. I-ai provocat o durere atât de mare?

MÜLLER El crede că mă fac vinovat de moartea părinților săi.

ROMA B. Și? E adevărat?

MÜLLER Nu mi-a păsat de niciun individ pe care l-am omorât. Eu n-am fost un individualist. Eu sunt un tehnocrat. Dar este posibil ca eu să fiu ucigașul părinților lui, și mi-ar plăcea să fiu. Prin urmare, sunt.

ROMA B. Porți povara asta și ești vesel c-o porți.

MÜLLER Nu-i o povară, să fii ucigaș de evrei, când ai convingerea pe care o am eu.

ROMA B. Și înjosirile nu te ating?

MÜLLER Ele nu mă vizează pe mine, dar nu poți să nu te întrebi ce fel de stat e ăsta care tolerează ceea ce se întâmplă zi de zi.

ROMA B. Ce vrei, vremurile s-au schimbat.

MÜLLER Nu chiar. În esență, toate sunt cum au fost și au ordinea lor. Ce poți să faci mai mult decât să aștepti. Eu aștept ca drepturile mele să devină din nou cele drepte.

ROMA B. Ai mult timp, tată.

MÜLLER Secole, Roma. Noi nu pierim, și fiecare durere care ne e provocată, ne face mai liberi și ne dă putere. Fascismul va triumfa.

ROMA B. Mie-mi merge bine, pot să-mi permit tot ce-nseamnă viață pentru mine.

MÜLLER Așa și trebuie, Roma. Și nu trebuie să ai scrupule din cauza tatălui. Tatăl are să se salveze. Tatăl se află de partea care trebuie.

JIM cântă „Pe malul Volgăi, un soldat merge agale...”

Intră doamna Müller în scaun cu rotile.

DOAMNA MÜLLER Vii o dată acasă, e atât de tăcut fără tine.

MÜLLER Vin. Asta e fiica ta. O mai cunoști?

DOAMNA MÜLLER A slăbit.

MÜLLER Mereu a fost slabă, dar îi merge bine. E bogată.

DOAMNA MÜLLER Atunci îmi e mai ușor s-o urăsc.

ROMA B. De ce își urăște mama mea copilul?

MÜLLER Pentru că ești tânără și frumoasă și ai picioare, Roma, picioare care te poartă. Ale ei refuză s-o ducă. În fond, se urăște pe sine.

DOAMNA MÜLLER Vorbești și vorbești și crezi că știi cum stau lucrurile. Și inventezi imagini care nu se potrivesc cu realitatea. Și cu toate astea eu nu-mi pierd încrederea, lupt pentru fericirea noastră. N-o să ne lăsăm înghițiți de condiții care nu sunt ale noastre, pe care le fac alții, ca noi să le suportăm.